

Elintarvikeketjun sopimusrakenteet

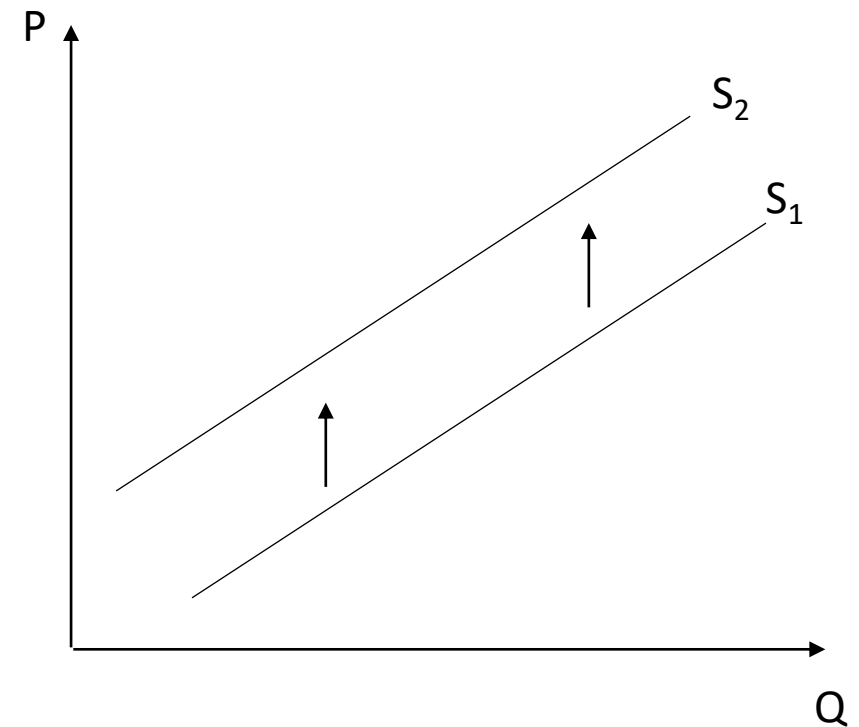
Julkistamistilaisuus 3.3.2022

Kyösti Arovuori

REINU econ Oy

Mitä kysymystä lähdetään ratkaisemaan?

- Elintarvikeketjuun kohdistuu kysyntä-tarjonta tilanteesta riippumaton kustannuspaine
  - kustannusten siirtyminen ketjussa riippuu
    - kysynnän kehityksestä
    - kilpailutilanteesta
    - tarjontaketjun hallinnasta
- Onko perusteita toimenpiteille, jotka osin rajoittavat normaalien markkinamekanismien toimintaa?
- Mihin voidaan vaikuttaa
  - muutos ja muutoksen suunta tulevat kansainvälisiltä markkinoilta
  - kotimaassa voidaan vaikuttaa muutoksen suuruuteen

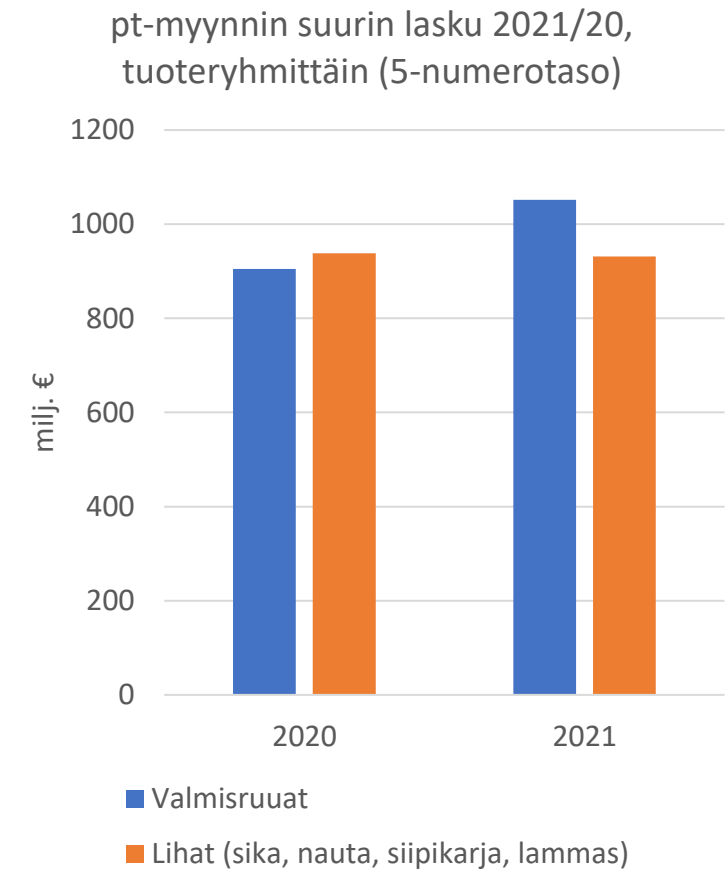

Toimeksianto

- Elintarvikeketjun toimijoiden väliset sopimukset
  - sopimusten rakenne
  - sopimusehdot
  - sopimusten pituus
- Sopimusrakenteiden parhaat käytännöt
- Toimenpidesuosituksset
  - olemassa olevien sopimusrakenteiden puitteissa
  - sopimusrakenteiden kehittämiseksi
- Selvityksen rahoittivat ETL, MTK, PTY ja SLC
  - koordinointi ETMV

Elintarvikemarkkinoiden rakenteet muuttuvat

- Kysynnän rakenteessa tapahtuvat muutokset välittyvät alkutuotantoon viipeellä
  - päivittäistavarakauppa ohjaa ketjua kohtaamaan kysynnässä tapahtuvat muutokset
  - teollisuus merkittävältä osin sitoutunut vastaanottamaan kaiken alkutuotannon
- Kysynnän määrän lisäksi vaikutukset näkyvät ketjun arvonmuodostuksessa, esimerkiksi
  - raaka-ainekysynnän lasku
  - valmisruuan kysynnän kasvu
- Tuotannonohjaus koko ketjun vastuulla

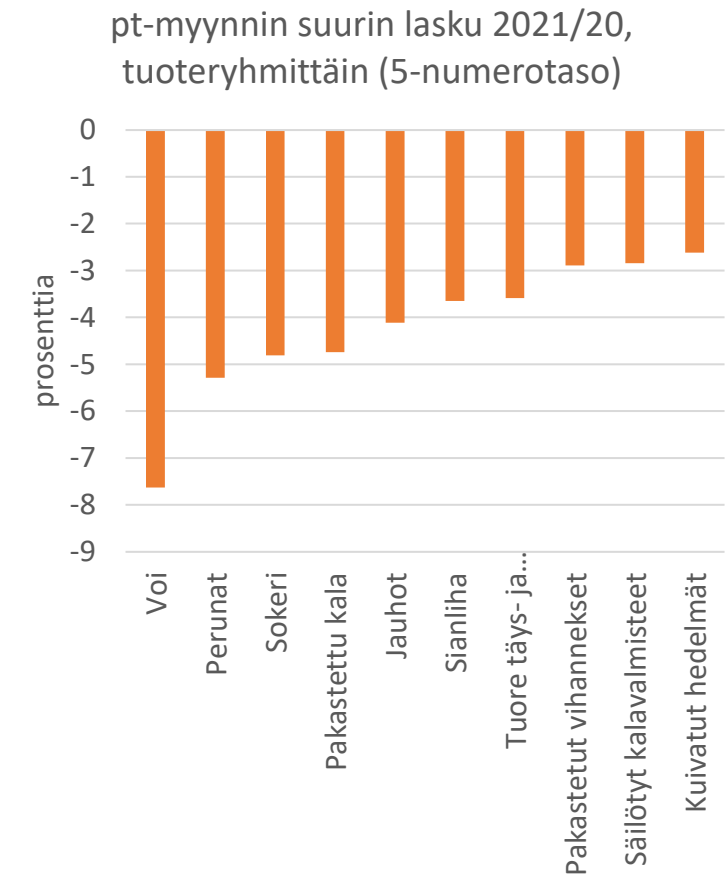
Lähde: PTY, Tilastokeskus, REINU econ Oy

Hyviä käytäntöjä voi aina laajentaa

- Ketjussa useita parhaita käytäntöjä, joiden toivoisi lisääntyvän
  - markkinatuottoihin sidottu hinnoittelu
    - tuotot jaetaan ketjuun takaisin jälkitileinä tai voitonjakona
  - alkutuotannon sopimusohjaus
    - sopimustuotannon tavoitteena ohjata alkutuotannon määrä ja rakenne vastaamaan kysynnän määrää ja rakennetta
  - kattavat kirjalliset sopimukset
    - kaikki sopimusehdot etukäteen ja kokonaisvaltaisesti kirjattuna
  - tavarantoimittajien mahdollisuus tehdä tarjous hankintaan omista lähtökohdistaan

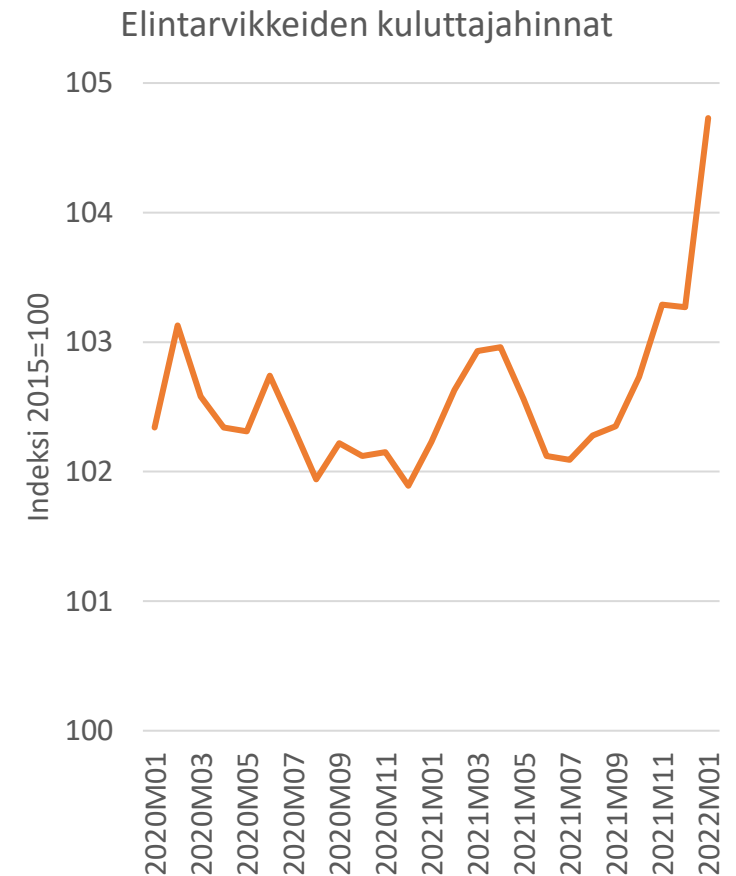
Valikoimajaksot kysyntäohjauksen väline

- Riittävän pitkät valikoimajaksot edellytys ketjun tehokkaalle toiminnalle
  - riittävä pituus mahdollistaa koko tarjontaketjun pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen toiminnan
- Valikoimajaksot mahdollistavat reagoinnin kysynnässä tapahtuviin muutoksiin
  - tavarantoimittajat saavat käyttöönsä omien tuotteidensa myynnin kehitykseen liittyvät tiedot ja kysyntäennusteet
- Tavarantoimittajan pääsy valikoimajaksolle ei ole varmaa
  - merkittävä liiketoimintariski etenkin pienille ja keskisuurille toimijoille

Sopimusrakenteet mahdollistavat reagoinnin

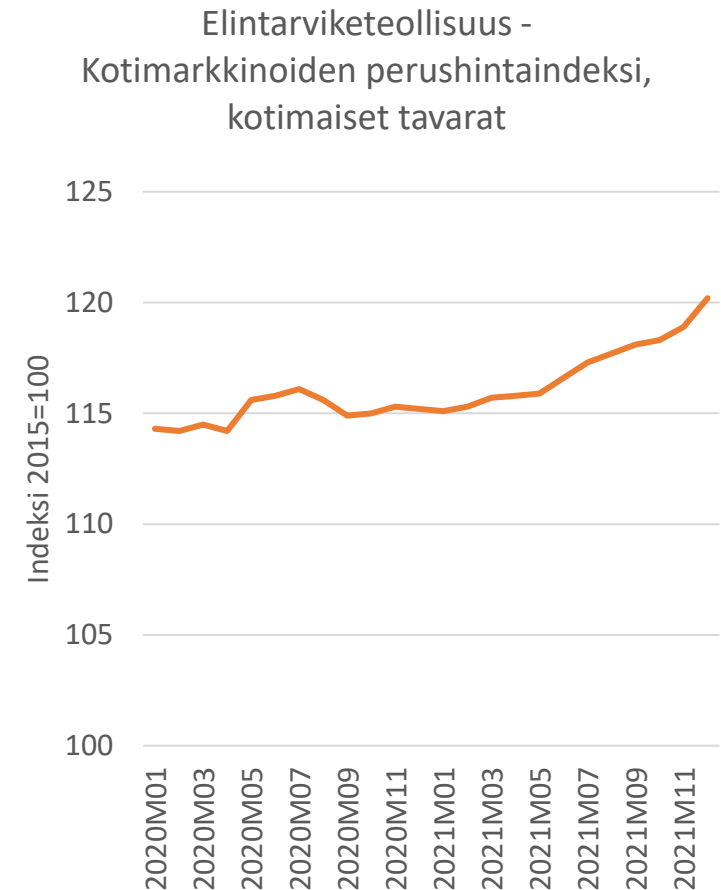
- Nykyisten sopimusrakenteiden mahdollisuuksia pitää pystyä hyödyntämään nykyistä paremmin
  - sopimusten mahdollistamia hintaneuvotteluita pitää käydä rohkeammin ja tavoitteellisemmin
    - lopputulokseen vaikuttavat
      - sektorin kilpailutilanne
      - kustannusten kehittyminen eri toimijoiden kesken
      - kysynnän kehitys
  - toteutuneiden hinnantarkistusten siirtymistä ostohintoihin tulee nopeuttaa

Lähde: Tilastokeskus, REINU econ Oy

Sitoutumisen vahvistaminen ketjussa

- Ketjun pitkäjänteinen kehittäminen vaatii molemminpuolisen sitoutumisen vahvistamista
  - tavarantoimittajan ja ostajan sitoumustaso ei aina ole yhdenvertainen, esimerkiksi
    - tavarantoimittaja sitoutuu toimitusvarmuuteen
    - ostaja määräennusteeseen
- Sopimustuotannon ja sopimusohjauksen vahvistamiselle tarve koko ketjussa
- Sitoutumista ja ketjun kysyntäohjausta voidaan vahvistaa tiedon välittämisen kautta
  - kulusrakenteessa tapahtuviin muutoksiin pystytään alkutuotannossa reagoimaan

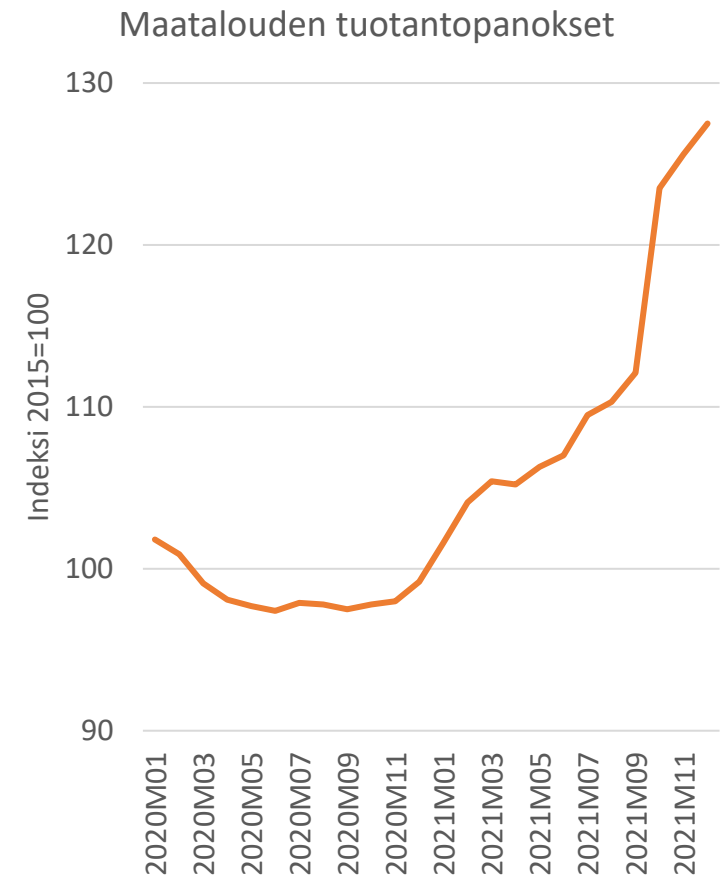

Lähde: Tilastokeskus, REINU econ Oy

Indeksit ohjaamaan hintaneuvotteluja

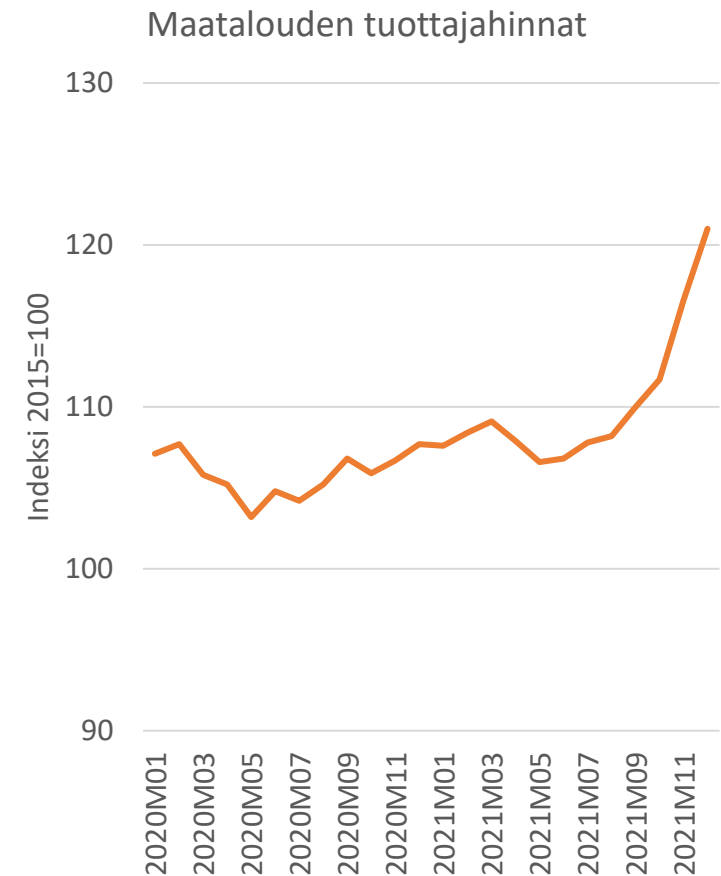
- Markkinasignaalien välittymisen vahvistamiseksi on perusteltua rakentaa elintarvikeketjun kustannusindeksi
  - kustannusindeksin rakentaminen sopimukseen laukaisee hintaneuvottelut
  - toimii yhdenvertaisena informaatiolähteenä
  - ei muodosta hinta-automaattia
- Markkinoiden nopeampaa reagointi vaatii tarkempia ja ajankohtaisempia tilastoja
  - tilastoinnin tarkkuustason vahvistaminen
  - tiheämpi päivitysväli
  - yhdenvertainen informaatio sektoreiden välillä

Lähde: Tilastokeskus, REINU econ Oy

Tuotannon markkinaohjautuvuutta vahvistettava

- Lainsäädäntö tarjoaa mahdollisuuksia tuottajien markkinavoiman vahvistamiseen
  - tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden hyödyntäminen
    - sektorin sisäinen tuotannonohjaus kysyntää vastaavaksi
    - markkinavoiman vahvistaminen
- Nämä mahdollisuudet jätetty pitkälti käyttämättä
  - vahvistaisi etenkin pienten tuoretuotteita tuottavien ja valmistavien toimijoiden asemaa
  - hyödyksi myös julkisen sektorin hankintoihin vastaamisessa

Lähde: Tilastokeskus, REINU econ Oy

Koko ketjun pitää reagoida

- Sopimusrakenteet mahdollistavat nopeisiin markkinamuutoksiin reagoinnin
  - sopimusten merkitys korostuu mitä ylemmäksi ketjussa mennään
  - elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan sopimusrakenne on markkinaa määrittävä tekijä
- Alkutuotannon sopimusohjaus on väline elintarvikkeiden kulutuskysynnässä tapahtuvien muutosten välittämiseksi koko ketjun läpi
- Kilpailun turvaamiseksi jatkossa kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota pienten ja keskisuurten toimijoiden toimintaedellytyksiin sekä mahdollisuuksiin hyödyntää markkinainformaatiota
- Elintarvikemarkkinoiden rakenteista ja niiden muutoksista on jatkuva tutkimustarve

MMT Kyösti Arovuori
REINU econ
+358 40 515 8953
kyosti.arovuori@reinuecon.fi
www.reinuecon.fi